

rului), iar celălalt « generos » și « spiritual » — vagabondul. Când Vavilov încearcă să-l convingă pe Cuvaldo, că a « ratat » lovitura, acesta îl strivește cu disprețul său: « Tăcere! tu! excrementul purulent al pământului! Sînt pedepsit de Dumnezeu. El m-a obligat să te văd, să-ți vorbesc. Te strivesc ca pe o muscă»... Aici, ca și în alte dăți, mînia rotmistrului e totuși prefăcută, jucată. Când însă negustorul Petunicov încearcă să dea bani pentru înmormîntarea lui Filip, Cuvalda iese din sărite: « Ce-e? Tu pentru înmormîntare? Ia-ți banii! Ia-ți banii, îți spun... ticălosule? Îndrăznești tu să jertfești pentru înmormîntarea unui om cinstit banii tăi furati... te zdrobesc... » și mai tîrziu: « Vrei tu, viperă spurcată să te fac să săruți picioarele cadavrului? Vrei? » ș.a.m.d.

Plăcerea aproape sadică de a spune adevărul despre cei din jur, dar și despre el resimte și Satin. Când actorul îl avertizează pe Bubnov că « odată o să te omoare în bătaie deabinelea », Satin reacționează prompt: « Ești un tîmpit ». « Dece? » — « Pentru că de două ori nimeni nu poate fi omorît »... « Mi-e lehamite de toate vorbele omenești, frate, — spune el în altă parte, — is sătul de toate vorbele. De mii de ori le-am auzit pe toate... » Satin e blazat, plictisit, dar nu poate suferi lamentările altora, în special cele ale lui Cleșci. Încăpătînarea cu care acesta nu renunță la ideea « de a scăpa » de aici (din azil, adică) îl înfurie pe Satin tocmai pentru că îi amintește că el (Satin) a renunțat să mai lupte. De aceea se și răzbună: « Multora le pică banii ușor, dar puțini sînt aceia care se despart ușor de ei... Munca? Fă așa ca munca să-mi placă și atunci poate că am să muncesc... da!... Poate! Când munca e o plăcere atunci și viața e frumoasă! Când munca e o povară — viața e o robie! »... Satin ajunge aici să formuleze un adevăr foarte înalt numai pentru a-l umili pe Cleșci. Ori cît de inteligent e, ori cît de superior se crede, asta nu-l împiedecă să recunoască pe șleau lui Asan cu un cinism dezarmant: « Nu bate capul. ...Doar știai că sîntem pungași. Atunci dece ai primit să joci? » Inteligența lui Satin e ca un pumn de diamante, aruncat în neantul nimicniciei:

Cleșci: Mă gîndesc și eu... Ce să mă fac? Nici unelte nu am am... În mormîntarea a înghițit tot...

Satin: Am să-ți dau un sfat: să nu faci nimic... Fă numai umbră pământului, atît tot!

Cleșci: Lasă... ție îți dă mîna să vorbești. Dar mie mi-e rușine de oameni...

Satin: Dă-o încolo de rușine! Oamenilor dece nu le e rușine că tu trăiești mai rău ca un cîine?... Ia, gîndește-te... tu n-ai să muncești, eu n-am să muncesc, nici alții... sute... mii, toți! pricepi? toți se lasă de lucru! Când nimeni n-o mai vrea să facă nimic — să vedem ce are să se întîmple atunci?

Cleșci: Atunci o să crape cu toții de foame.

Luca (către Satin) Cu asemenea cuvîntări... la alergători ar fi trebuit să intri... Sînt niște oameni așa... alergători... li se spune.